

PEN **Nyt**

NYHEDSBREV FOR DANSK PEN OKTOBER 2000

Indhold

2) KOMMENDE ARRANGEMENTER	8) KORT NYT
2) DEN 25. TIME	11) FLORA BROVINA
af Marianne Østergaard
4) DEN TILKÆMPEDE FRIHED
Interview med Lindsey Collen
af Jens Lohmann	15) MIA COUTOS SØVNGÆNGERLAND
af Jens Lohmann
7) DANSK PENS P. A. HEIBERG PRIS
Opfordring til at opstille kandidater
og statutter for P. A. Heiberg Prisen	17) INDLEDNINGSKAPITLET FRA
„SØVNGÆNGERLAND“
8) DET UMODERNE
af Inge Eriksen	21) ESBER YAGMURDERELI
Appel til den tyrkiske regering
10) THE INTERNATIONAL PARLIAMENT OF
WRITERS - en kort præsentation	23) PENS INTERNATIONALE CHARTER
	24) KALENDER OG NÆSTE NUMMER

Redaktionens kvarte side

Nu er efteråret over os, med løvfald, blæst og duften af fugtig muld. For mange er det tiden at trække inden døre, og tænde stearinlys i de lune stuer. Trods en våd sommer, har det dog været andet end hjemlig hygge der har præget Dansk PEN's arbejde. Festivalen *Images of the World* har blandt andet præsteret et imponerende litteraturprogram, som også Dansk PEN har bidraget til. Jens Lohmann benyttede lejligheden til at interviewe en af de mange gæster, den sydafrikansk-mauritanske forfatter Lindsey Collen, med eneret for PEN-Nyt. Verdensfestivalens arrangementer er nu ved at være ovre, og vi håber at en del af PEN's medlemmer har brugt af de mange tilbud.

I samarbejde med Louisiana havde Dansk PEN sat to af sine x-præsidenter, Niels Barfoed og Jørgen Knudsen stævne til en dyste over deres fælles værk „16 uenige breve“ som udkom tidligt på sommeren. Det vellykkede arrangement blev holdt 6. september.

I sommerens løb har bestyrelsen desuden opfordret en række personer til at indtræde i kredsen af medlemmer af Dansk PEN. Vi glæder os i den forbindelse over at kunne byde velkommen til 18 nye medlemmer.

Kommende arrangementer

28. OKTOBER

Dansk PEN benytter sig af lejligheden til at dyrke vores fælles lidenskab, litteratur, på den eneste dag i året, hvor vi får en ekstra time foræret. Vi har kaldt arrangementet Den 25. time. Det foregår i Den Anden Opera, Kronprinsensgade 7, i København, kl. 19.30 - 23.00. Se annonceringen nedenfor.

7. DECEMBER

holdes traditionen tro årets Julemøde efterfulgt af pakning af bøger til fængslede forfattere.

Den 25. time

Aftenen hvor vi stiller urene tilbage, - og tager bøgerne frem - og 15 danske forfattere læser højt af deres yndlingslitteratur

Lørdag d. 28. oktober kl. 19.30-23.00 i Den Anden Opera
Kronprinsensgade 7, København.

Dansk PENs arrangementer plejer at handle om problemer: forfulgte forfattere, undertrykte medier og ytringsfrihed under pres.

Vi vil naturligvis fortsætte med at sætte fokus på disse ting, for det er derfor, vi findes. Men vi vil også tage en lidt overset del af PENs charter bogstaveligt, nemlig den, der handler om at skabe rammerne for litterære oplevelser.

I samarbejde med Berlingske Tidende slår vi derfor dørene op for en aften med uforudsigelig oplæsning på årets længste lørdag.

Peter Poulsen, Bo Green Jensen, Hanne Marie Svendsen, Georg Metz, Kirsten Thorup m.fl. har fundet tekster frem, som betyder noget særligt for dem, - danske eller udenlandske, lyrik eller prosa, salmer eller essays, - kun fantasien sætter grænser. Ind imellem vil der være musik ved T.S. Høeg.

Entréen er på 100 kr. som går ubeskåret til PEN.

Kom og lad dig overraske!

Vidner

til historien om den godt 70 år gamle forening, Dansk PEN, efterlyses .

Dansk PEN er stiftet engang i 1930'erne, men har først for nylig fået fast base med et sekretariat i Dronningensgade. Tidligere flyttede alle mapperne, og dermed også arkivet med rundt, når bestyrelsesmedlemmer blev udskiftet eller flyttede adresse. Der er gået meget tabt undervejs og der er derfor mange huller i den dokumenterede historie om foreningen.

Men det skal ikke afholde os fra at forsøge at fylde de væsentlige huller op igen. Dansk PEN er en del af den danske kulturhistorie, og dens historie skal bevares for eftertiden. Derfor vil vi opfordre både nuværende og tidligere medlemmer som har siddet i bestyrelsen, eller på anden måde været tæt på hændelsesforløb m.v. til at fremkomme med deres viden, dvs. måske stille op til interviews og/eller sende os (evt. kopier af) relevante materialer, referater fra generalforsamlinger, beskrivelser af bestemte begivenheder, fx om dengang foreningen blev stiftet, eller andet der afspejler Dansk PENs liv og virke. Alt kan vise sig at være interessant.

Kontakt venligst Jens Lohmann eller Mille Rode på Dansk PENs sekretariat 32 95 44 17

Tyrkiske bøger

KAREN NØRSKOV SKRIVER:

Jeg har kontakt til en kurdisk journalist ved navn Hasan Özgün, som har siddet i fængsel i snart 7 år. Det ville være en stor hjælp for ham at have nogle bøger at læse i. Derfor - hvis nogen har mulighed for at donere tyrkisk litteratur af den ene eller anden art, vil Dansk PEN forsøge at arrangere at det bliver sendt til ham.

Kontakt Dansk PENs sekretariat eller Karen Nørskov direkte på 98-512855.

Den tilkæmpede frihed

Den sydafrikansk-mauritiske forfatter Lindsey Collen har kæmpet en lang kamp for at skabe et frit rum for at skrive om folks levevilkår, kvinders forhold og andre kontroversielle emner i det lille, tropiske ferieparadis Mauritius - det er delvist lykkedes, fortæller hun i dette interview.

AF JENS LOHMANN

Hun svarer ikke det billede af en farlig, aktiv politisk kvindelig aktivist som hendes modstandere og kritikere hjemme i den lille tropiske østat Mauritius i Det Indiske Ocean gerne vil give af hende. Hun er åben, charmerende og alt andet end fordømmende, når talen falder på kritikere og de myndigheder, der fra tid til anden har forsøgt at forsure hendes liv som forfatter og kvindeaktivist.

Den sydafrikansk fødte mauritiske forfatter Lindsey Collen blev verdenskendt, da hendes roman *Sitas voldtægt* udkom i 1993 og straks efter blev forbudt af regeringen. „Censuren mod romanen skete i to faser“, fortæller Lindsey Collen under et besøg i København i forbindelse med den store festival *Images of the World*. „Romanen blev lanceret ved en sammenkomst en fredag for dem der havde købt den på forhånd. Et par dage efter modtog jeg trusler og fundamentalistiske hinduer maledede trusler på murene. Det var meget farligt for mig, for det var svært at vide, om de ville gøre alvor af døds-truslerne. Om tirsdagen besluttede premierministeren at forbyde bogen og der blev udstedt arrestordre mod mig for blasfemi. Premierministeren havde ikke læst bogen“, fortæller hun med et stort smil.

En halv time inden premierministerens beslutning blev kendt, var Lindsey Collen og hendes forlægger blevet enige om at trække bogen tilbage og lytte til argumenterne imod den.

Baggrunden for kritikken og forbuddet var, personerne i romanen har navne fra det hellige indiske epos *Ramayana*, hvis heltinde *Sita* er reinkarnationen af hindu-gudinden af samme navn. *Sita* er renhedens gudinde. At anvende hendes navn i en roman om voldtægt og krænkelse af kvinder blev af fundamentalistiske hinduer i Mauritius og Indien betragtet som blasfemi.

Derudover var bogen kontroversiel fordi den beskæftiger sig med almindelige menneskers forhold, med plantagearbejdernes hårde levevilkår og de overgreb de bliver udsat for. „Det var første gang det blev gjort i Mauritius, hvor litteraturen hidtil havde været den fransksprogede elites privilegium. Min roman var den første, der overhovedet beskæftigede sig med almindelige menneskers forhold“.

Lindsey Collen fortæller, at hun i stedet for at skjule sig fra politiet, gik på politistationen og fik overbevist politiledelsen om at hun ikke skulle arresteres. Det var bogen, som var forbudt - et forbud som i øvrigt siden blev hævet, blandt andet efter en verdensomfat-

tende kampagne fra PEN. „Et godt eksempel på at PENs kampagner nytter. Jeg er overbevist om at PENs hurtige og effektive reaktion var med til at få regeringen til at ændre sin beslutning. Det gav også varme og sikkerhed at føle at jeg ikke var alene“.

Lindsey Collen er født i Sydafrika i 1948, men har boet i Mauritius halvdelen af sit liv. „Det er den gamle historie. Jeg rejste til England for at studere og der blev jeg forelsket i min mand. Han er mauritier, så jeg endte med at flytte med ham til Mauritius, og føler mig i dag som mauritier“.

Hendes mand er læge og fagforeningsaktivist. Det bragte snart hende selv i berøring med folk uden for den lille elite som hun ellers kunne have faldet let ind i. I stedet begyndte hun at arbejde aktivt for at forbedre kvindernes forhold, ligesom hun blev engageret i arbejdet for at sikre folk en uddannelse, vel at mærke på deres eget sprog, *creole*, der tales af over 90 pct. af østatens stærkt blandede befolkning, men som ikke anerkendes af den regerende elite som et egentligt sprog.

Mauritius har en befolkning på knap 1,3 million indbyggere, hvoraf de fleste er helt eller delvist analfabeter. Der eksisterer ikke nogen stor tradition for at læse. „Til gengæld er der en rig fortælletradition, og den knytter jeg mig gerne til“, fortæller Lindsey Collen, hvis bøger udkommer på engelsk og sælges godt i Storbritannien, USA og Canada.

Men hvordan kan man udgive bøger i et land, hvor et læsende publikum snarere må tælles i hundreder end i tusinder? Svaret ligger i netværk, svarer hun. „Der er flere end 500 kvindeorganisationer i Mauritius. Jeg er med i en af dem og gennem den er jeg med i et stort netværk. Det var til syvende og sidst det, der gjorde det muligt at få ophævet forbuddet mod Sitas voldtægt - som i øvrigt blev mere kendt af premierministerens forbud og arrestordren mod mig end det havde været muligt med vores sædvanlige metoder. Hindu-fundamentalisternes trusler gjorde også at mange kvinder blev interesserede i bogen og sluttede op om mig“.

Lindsey Collen har skrevet fem romaner, samt en del noveller og digte. Udgivelsen bliver sikret ved at venner og bekendte sælger kuponer til en bog i deres respektive netværk for at skaffe penge til udgivelsen.

„Når vi har penge nok, bliver bogen trykt og vi inviterer til en lanceringssammenkomst, hvor folk kan ombytte deres kuponer med en bog. Desuden plejer vi inden udgivelsen at sende bogen til et par mennesker for at bede dem læse bogen kritisk. Vi forsøger altid at sende den til mindst én som vi ved eller formoder vil være kritisk, måske endog negativ, over for bogen. De bliver så indbudt til lanceringen, hvor de kommenterer og diskuterer bogen. Desuden bliver der læst uddrag fra bogen op. Det giver ofte en god diskussion og skærper interessen for bogen - også i medierne. Folk kommer desuden med mad, og vi lægger juice og vin til, så det bliver også noget af en social begivenhed“.

Der er dog ikke tale om en *society*-begivenhed, for Lindsey Collens bøger er ikke elitære eller for eliten, tværtimod. Desuden er hendes forlag et lille forlag, et slags arbejderforlag, *Workers Press*, der ikke har mange ressourcer. Forlaget udgiver 15 titler om året.

Kuponerne koster 100 rupier, det svarer til ca. 38 kr., og bliver normalt købt af 100-150 personer. Det dækker produktionsomkostningerne ved bogen. „Men så er der heller

ikke tale om en luksuriøs, indbundet udgave“, griner Lindsey Collen.

„Det har vi vendt til vores fordel, fordi det har tvunget os til at være opfindsomme og finde nye veje for at få bøgerne ud til læserne. Når folk køber kuponer og bliver indbudt til lanceringen, føler de sig mere motiverede end hvis de blot køber en bog hos en boghandler eller i en kiosk. Vi kan være ret sikre på, at vores købere læser bøgerne. Det kan vi også mærke på de reaktioner og spørgsmål vi får“.

Lindsey Collen mener at det er en god måde at udgive bøger på. „Som forfatter kommer jeg tættere på læserne. Desuden er det et godt selvforsvar, fordi netværket sikrer udgivelse og distribution uanset om myndighederne beslutter at censurere.

I dag er det dog forholdsvis frit at udgive i Mauritius, fortæller hun. „Men der findes en vigtig censur, den virkelig vanskelige at bekæmpe: sprogets censur. Selv om over 90 pct. af befolkningen har kreolsk som sit modersmål bliver der næsten ikke udgivet noget på kreolsk. Der udgives bøger og blade på fransk, engelsk, hindi, men kreolsk betragtes dårligt nok som et sprog. Og under alle omstændigheder betragter man det som et mindreværdigt sprog - og det er vanskeligt at komme til livs, for her er tale om dybt rodfæstede fordomme“.

I sine bestræbelser på at få kreolsk anerkendt som modersmål og sprog har Lindsey Collen blandt andet skrevet en roman og adskillige noveller på kreolsk. De har vakt debat og skabt opmærksomhed, men de når stadig kun ud til et lille mindretal - også fordi de færreste kreolsk-talende kan læse og skrive deres sprog.

I sine kreolsk-sprogede fortællinger benytter Lindsey Collen sig af den lokale fortælletradition. „Den passer til sproget. Kreolsk er en del af denne tradition. Derfor gør jeg det. Derved opnår jeg også at give en tradition, der ellers fortrænges af fordomme og elektroniske massemedier, en vis status være at formidle den i bogform“

Lindsey Collen har udgivet en anden kontroversiel roman, *Getting rid of it*. Den er, siger hun, en kvinderoman med masser af humor, spænding og groteske situationer, der sætter fordomme og kvindeundertrykkelse i det mauritiske samfund på spidsen.

„Den handler om en side af det turistparadis man gerne vil sælge til udlandet. Den er centreret om tre forskellige kvinder. En af dem får en abort og forsøger så at skaffe sig af med fosteret. Det medfører en masse groteske situationer, fordi alt er forstillelse. Bogen er dels et forsøg på at vise diskriminationen af og undertrykkelsen af kvinder, hykleriet, og ikke mindst, at turistparadiset som europæerne bliver præsenteret for, ikke er andet end en tynd facade bag hvilken også turismen er en del af en hård virkelighed med udnyttelse af kvinder og lokale folk i det hele taget“.

Lindsey Collen fik også på puklen da romanen udkom i 1998. Men hun blev ikke truet som i 1993. „Der er bedre muligheder for at skrive frit i Mauritius i dag“, konstaterer hun tørt, og tilføjer: „For sådan nogle som mig“.

Lindsey Collen er udkommet på dansk i år med *Sitas voldtægt. Forlaget Hjulet. 252 s. 148 kr.*

* * *

Hvem skal have Dansk PENs P.A. Heiberg Pris 2000 ?

I fjor indstiftede Dansk PEN en ny pris for skribenter, der har gjort ytringsfriheden en særlig tjeneste. Prisen fik navn efter forfatteren P.A. Heiberg, der med sin pen udfordrede enevælden, fik skriveforbud og blev landsforvist. Prisen uddeltes første gang i forbindelse med 200 årsdagen for hans udrejse fra Danmark til eksilet i Paris.

Nu indkalder vi kandidater til prisen for anden gang. Send os et motiveret forslag til en værdig prismodtager, der fortjener en midlertidig landsforvisning til Paris. Læs statutterne for prisen nedenfor og send os en interessant indstilling.

Vælgte forslag skal være bestyrelse i hænde senest den 20. november 2000.

STATUTTER FOR DANSK PENs P.A. HEIBERG PRIS

Prisens navn er Dansk PENs P.A. Heiberg Pris. Prisen uddeles af Dansk PEN.

Prisen uddeles hvert år i forbindelse med årsdagen for P.A. Heibergs landsforvisning fra Danmark d. 8. februar 1800, første gang på 200 års dagen i 2000.

Prismodtageren vælges af en priskomité, der nedsættes af Dansk PENs bestyrelse. I priskomiteen sidder tre repræsentanter for bestyrelsen, som bestyrelsen vælger af sin midte. Bestyrelsen kan vælge at invitere en til to øvrige medlemmer af Dansk PEN i priskomiteen.

Prisen gives til en person, en gruppe, en institution, et initiativ eller lignende, som virker eller har virket aktivt for at tilvejebringe eller vedligeholde ytringsfriheden, modvirke censur og i det hele taget gjort det frie ord en tjeneste.

Prisen er som udgangspunkt en pris for forfattere, journalister, redaktører og lign. og kan kun i særlige tilfælde gives til andre.

Prisen er som udgangspunkt en dansk pris og kan kun i særlige tilfælde gives til en udlænding eller et udenlandsk initiativ.

Prisen består af en midlertidig landsforvisning til Paris (hvor P.A. Heiberg tilbragte sin landflygtighed). Dansk PEN har ansvar for at skaffe opholdssted og økonomi til et ophold på mindst en uge for prismodtageren (én person med mindre andet kan lade sig gøre).

Prisen skal uddeles i P.A. Heibergs ånd og tildeles indenfor rammerne af det internationale PEN charter.

Alle tvivlsspørgsmål afgøres af bestyrelsen.

DET UMODERNE

AF INGE ERIKSEN

Der ligger et vældigt paradoks i nutidens - skal vi kalde det *skriftkultur*? På den ene side lande med en ytringsfrihed, der ikke bliver brugt så meget, at det gør noget; på den anden side lande, hvor sproget dræber eller fængsler den, der bruger det.

Som forfatter kan jeg af og til irriteres over at blive bedt om at skrive eller udtale mig. Kort for hovedet kan jeg svare, at man kan læse mine romaner! Det kan man også, men det er selvfølgelig ikke nok. Omvendt kan jeg også efterlyse et seriøst og åbent engagement hos mine kollegaer, de bemestre sproget og genrene, så skulle det være så svært at udtale sig i et lille bitte læserbrev?

Men sådan spiller klaveret ikke. Kynikere påstår, at det er umoderne at engagere sig, for se, hvad der skete med de røde visioner! Så der er langt mellem de kritiske røster efter Murens fald, og ikke kun blandt forfattere.

Man kan slæbe hesten til truget men ikke tvinge den til at drikke, heller ikke selvom den skulle være tørstig. Alligevel beklager jeg tavsheden, for hvis ikke ytringsfriheden bliver brugt forvirrer den på den måde, at omverdens tolerancetærskel flytter sig, og man risikerer at få stryg for relativt enkle og uanstødelige udsagn. Jeg er f.eks. for godt et år siden blevet anklaget for de skrækeligste ting, alene fordi jeg udtrykte tvivl om krigsførelsen i Kosovo.

Hvis man spørger til tavsheden, er svaret ofte, at verden er blevet fragmenteret og uoverskuelig, bare det at orientere sig i informationsmængden er blevet en kunstform osv. På ét plan er det rigtigt, at vi er druknedøden nær i informationer, på et andet plan er afgørende forhold mere end gennemsigtige. F.eks. ytringsfrihedens elendige vilkår eller forsvinden i mange lande.

I begyndelsen af 1990'erne stiftede forfattere fra hele verden International Parliament of Writers med Salman Rushdie som første præsident. Noget af det IPW satte i gang var et netværk af asylbyer, som stillede lejlighed og arbejdsmuligheder til rådighed for truede, forfulgte og netop løsladte skribenter for en et til toårig periode. I dag er der mere end 25 byer, der huser skribenter på midlertidige opholdstilladelser.

Danmark har ikke en asylby - i modsætning til Norge og Sverige - og det er mit håb, at vi om ikke så mange år kan tilbyde en plaget kollega et ophold her. Men håbet kan være svært at fastholde. I samtaler med kollegaer har jeg oplevet tvivl om forfatterparlamentets troværdighed, alle disse Nobelprismodtagere og internationale berømtheder kan man jo ikke regne med! Det er mildt sagt nedslående at støde ind i Janteloven på dén måde. Lige så slemt er det at møde en sådan mangel på indlevelsesevne - er det virkelig så uoverkommeligt at forstå en forfulgt udenlandsk kollegas trang til fred og arbejdsro i sølle 12, 18, 24 måneder?

De fleste danske forfattere søger legater for at få arbejdsro, uhyre forståeligt, vores økonomiske vilkår er ikke de bedste i denne den bedste af alle nationalstater. Men hvad nu

hvis man også har sår på sjælen efter fængselsophold, tortur, manglende mulighed for at publicere i sit eget land? Er behovet for arbejdsro og tryghed for dét menneske ikke indlysende?

Jeg ved det - tiden vender vrangen ud på sig selv, kravene til det enkelte menneske vokser og ændres fra måned til måned, og følelser, holdninger og nerver angribes ustandselig i en stadig mere støjende hverdag. Alligevel kan jeg ikke lade være med at tænke på den irske poet W. B. Yeats. Han skrev i 1920'erne digtet *The Second Coming* med de berømte linier: *The best lack all conviction, while the worst are full of passionate intensity.*

Er det vores vilkår?

* * *

Det Internationale Forfatterparlament

„Artists, writers, we are all confronting, each in our own way, our own flowers of evil. It's a strange garden that the world has cultivated for us, a poisoned garden closer to hell than anything else but which we are to call our home“

Wole Soyinka

I juli 1993 underskrev 300 forfattere fra hele verden en appel, som reaktion på en drastisk stigning i antallet drab på forfattere i Algeriet. Dermed blev et samarbejde om at finde fredelige rum for forfulgte kollegaer, *The International Parliament of Writers*, grundlagt. Arbejdet bestod i at etablere et internationalt solidarisk netværk af forfattere. *The Cities of Asylum Network* organiserer nu asylophold i byer verden over, hvor forfulgte forfattere kan bo og få arbejdsro for en tid.

The International Parliament of Writers, blev formelt stiftet den 27 juni 1994. Den nuværende præsident er Wole Soyinka. Deres arbejdsgrundlag er et forsvar for friheden til at skabe, over alt hvor den trues, samt at imødegå enhver form for censur, når den fremkommer i gamle såvel som i nye former.

I dag er *Cities of Asylum Network* spredt til 25 byer verden over, og er i stadig udvikling. Indtil nu er der organiseret asylophold for 40 forfattere fra lande som Algeriet, Bangladesh, Cuba, Irak, Iran Kosovo, Nigeria, Usbekistan, Serbien, Sierra Leone, Vietnam og Yemen. I Norden er netværket etableret i Göteborg, Kristiansand og Stavanger.

Det Internationale Forfatterparlament har en website og udgiver desuden et blad *Autodafe*, som udkommer på seks sprog.

For yderligere oplysninger, kontakt venligst sekretariatet på 32 95 44 17 eller E-mail: fredsfonten@inform.dk

Peter Thielst har ønsket at følgende tekst bliver bragt i PEN-Nyt. Bestyrelsen kan i den forbindelse oplyse, at foreningens tidligere kasserer, Mette Dalsgaard, har indvilget i at indtræde som konstitueret revisor frem til generalforsamlingen, hvor en ny revisor skal vælges.

Kære Dansk PEN,

Pga. en ikke-bilagst konflikt mellem Rosinante Forlag og Det lille FORLAG – med sidstnævnte og en tilknyttet oversætter som den krænkede part – skal jeg hermed meddele, at jeg ikke længere ser mig i stand til at påtage mig det af generalforsamlingen givne hverv som foreningens revisor. Sagen er nemlig, at Dansk PENs kasserer tilfældigvis er redaktionschef på Rosinante, og at jeg som indehaver af Det lille FORLAG aktuelt ikke vil kunne udføre en kritisk revision uden principielt at kunne komme under mistanke for urent trav.

Med venlig hilsen
Peter Thielst

* * *

Flora Brovina's sag genoptages

AF MARIANNE ØSTERGAARD

Den fængslede kosovo-albanske digter, læge og menneskerettighedsaktivist, Flora Brovina, der er et af Dansk PENs æresmedlemmer, har ifølge uafhængige serbiske nyhedsbureauer fået sin sag genoptaget. Det første retsmøde i den genoptagne sag blev holdt den 14. september, efter at den serbiske højesteret i maj i år havde besluttet, at sagen skulle gå om. Højesteret havde også anbefalet, at Flora Brovina skulle løslades mod kaution og være på fri fod under sagsbehandlingen, men det er ikke sket.

Flora Brovina blev fængslet den 20. april 1999, og den 9. december blev hun ved en distriktsdomstol i byen Nis idømt 12 års fængsel for terrorhandlinger mod den Jugoslaviske stat og for at have bidraget med fødevarer, tøj og medicin til Kosovos befrielsehær (KLA). Amnesty International karakteriserede bevismaterialet som yderst svagt, idet det især var baseret på udtalelser, som Flora Brovina havde afgivet under pres. Blandt andet var hun blevet udsat for 18 lange forhørsrunder fra tidlig morgen til sen eftermiddag uden pauser eller mad, og hun havde ikke haft mulighed for at læse referatet, før hun skulle underskrive det. Retssagen blev fordømt i vide kredse både i og uden for Serbien, og mange mente, at de serbiske myndigheder med den hårde dom har villet statuere et eksempel. International PEN vurderer, at hun udelukkende er blevet dømt på grund af sin offentlige fordømmelse af de serbiske styrkers menneskerettighedskrænkelser i Kosovo. PEN mener, at domfældelsen for terrorisme er iscenesat for at straffe hende for hendes ikke-voldelige, politiske aktiviteter for et uafhængigt Kosovo.

Under retsmødet den 14. september fastholdt Flora Brovina, lige som tidligere, at hun ikke havde været involveret i terroristhandlinger. Sagsbehandlingen blev udskudt en måned på begæring af forsvarer, fordi Brovina ikke havde haft mulighed for at forberede sit forsvar, eftersom hun bl.a. ikke havde modtaget de relevante dokumenter om højesterets beslutning i sagen. Hun protesterede også over, at hun i fængslet var blevet nægtet adgang til papir og blyant og derved forhindret i at forberede sit forsvar.

Ifølge albansk-sprogede medier den 15. september, tog retsformanden ved distriktsdomstolen i Nis, Marina Milanovic, Flora Brovina's klager til efterretning og beordrede Pozorevac-fængslet, at hun fik adgang til papir og blyant samt til den kendelse fra Højesteret, der havde anbefalet en omstødelse af fængselsdommen.

FREDELIGE PROTESTER

Flora Brovina, der er etnisk albaner, har været initiativtager til ikke-voldelige protester mod de serbiske overgreb i Kosovo. Bl.a. var hun i marts sidste år med til at arrangere en protestmarch med 20.000 kosovo-albanske kvinder, hvis entydige budskab var et krav om fred. Demonstranterne vinkede med hvide papirark, og hun forklarede, at det var et symbol på deres opfattelse, „at alle muligheder stadig stod åbne“, „at intet var nedfældet på papir“, og at der stadig var mulighed for at forhandle en fredsaftale på plads, som skulle give Kosovos autonomi, og gøre en ende på Serbiens militære dominans på Balkan.

Flora Brovina har i mange år arbejdet som læge, men blev efter serbernes stigende indflydelse i Kosovo - lige som så mange andre albanske intellektuelle på nøgleposter - fyret fra sin stilling på hospitalet i Pristina. Hendes engagement i den politiske kamp mod serbernes overherredømme blev imidlertid udløst af en massakre i Likosame, en landsby i det centrale Kosovo. Hun grundlagde kvindeorganisation, „The Women's League of Kosovo“, som organiserede fredelige demonstrationer og mobiliserede masseaktioner mod volden. I november 1998 deltog hun i en studenterdemonstration, som blev opløst af politi med stave og tåregas - hvilket dog ikke fik Brovina til at fortrække. Senere oprettede hun en klinik i Pristina for kvinder og børn på flugt og et børnehjem for børn, der havde mistet deres forældre i borgerkrigen. Flora Brovina selv har hele tiden fastholdt, at hendes arbejde i Kosovo har været af ren og skær humanitær art, og ikke var forholdt nogen bestemt etnisk gruppe.

BLEV I PRISTINA

Da NATO-bombardementerne begyndte, valgte hun - i stedet for at flygte til Tirana sammen med sin mand - at blive i Pristina, hvor hun mente, at der ville være brug for hendes lægekundskaber. For at holde sig uden for de serbiske troppers søgelys, flyttede hun ind i et nabohus, hvorfra hun kunne udføre lægearbejde midt i en by, der gik mere og mere op i sømmene. Hun førte dagbog, og den sidste note fra den 26. marts lyder: „Jeg kom herover kl. 11.25. Ingen i gaderne. Folk venter på brød i lange køer. Telefonen afbrudt, selv her. Nu har jeg ikke længere kontakt med nogen.“

Nyheden om hendes arrestation kom ud til verden den 24. april, da hendes søn e-mailede til PEN og fortalte, at hun et par dage forinden var „hentet af serbiske maskerede paramilitære personer og kørt bort i en bil.“ I nogen tid var der usikkerhed om hendes skæbne, men det viste sig, at hun befandt sig i et fængsel i nærheden af Pristina, og da de serbiske tropper trak sig tilbage, blev hun sammen med hundreder af andre fanger overført til et fængsel i Pozarevac i Serbien.

Flora Brovina har udgivet fire digtsamlinger, og hendes digte er yderst populære i Kosovo. Enkelte af dem er oversat til engelsk og kan læses på Digital Freedoms Networks website.

KILDER

Digital Freedom network: www.dfn.org

Free B92: www.freeB92.net

WIPC, International PEN, London

A Dawn in Town

The streets have awakened early.
There is no noise in the town.
I watch the silent steps of a new day.
People pass, walking somewhere,
A greeting of hope on their lips
For a good morning.

Their steps resound on the clean pavements
Like factory hammers or typewriters.
The morning goes by quickly.
The streets have awakened early.
There is the newspaper editor,
There is the shoe-shine man, the milk man:
Passers by, walking, walking somewhere,
And a woman with a child in her arms.

In Yours World

In your world lies a message:
Time's wrinkle, the heritage of my name
(grandfathers, great grandfathers, my father).

In your world is the birth of a plant:
A legend about me that is verdant,
that flowers, shoots, and bears my fruit.

In your world is my son too:
A small boy on the steps of the morning
Who step by step has reached your world.

Oversat af Dr. Shaqir Shaqiri

His Excellency Slobodan Milosevic
President of Yugoslavia
Savezna Skupstina
11000 Belgrade
Federal Republic of Yugoslavia
Fax: + 381 11 636 775

And
Minister of Foreign Affairs
Mr Zivadin Jovanovic
Fax: + 381 11 367 2954

Your Excellency

Welcoming the review of Dr. Flora Brovina's case I am writing to urge that the recommendation of the Serbian Supreme Court that she be freed on bail pending re-trial be met. I would like to express the hope, that Dr. Brovina's case will be dismissed by the Nis District Court as being contrary to international standards safeguarding human rights. I do also hope that the clear violations of human rights standards will be taken into consideration during the re-trial and that she will not be required to spend further time in prison.

Brovina, an ethnic Albanian from Kosovo who organised non-violent demonstrations against violence, was arrested in Pristina, the capital of Kosovo, on April 20, 1999 during the NATO bombing campaign against Yugoslavia. She was later charged with committing terrorist acts against Yugoslavia by joining groups that supported independence for Kosovo. She was also accused of helping members of the Kosovo Liberation Army (KLA), which Yugoslavia considers a terrorist organisation. On December 9, 1999, a Serbian court in the city of Nis convicted Brovina of terrorism and sentenced her to 12 years in prison.

During the NATO bombing, Brovina's clinic provided medical services to women and children in Pristina, the capital of the Serbian province of Kosovo. She has denounced Serb human rights abuses in Kosovo.

Every government has an obligation to maintain order for its citizens. But Brovina's purely humanitarian work threatened nobody. Although she has called for independence for the Kosovo region, she has always insisted on a non-violent approach. A peaceful poet and activist does not deserve the harsh sentence she received.

I welcome the Serbian Supreme Court's June 7, 2000 decision to annul the District Court of Nis's ruling that sentenced Brovina to 12 years in prison. At the same time, I respectfully request that you do everything in your power to ensure that Flora Brovina is released from prison immediately so that she can defend herself as a free person.

I look forward to your response.

Yours Faithfully

PEN anbefaler, at der sendes kopi af dette brev til den Jugoslaviske ambassade, Svanevænget 36, 2100 København Ø.

Fortællingens nødvendighed

AF JENS LOHMANN

Der var ingen tvivl. Denne fantastiske roman om borgerkrigen i Mozambique måtte have prisen. Som medlem af ALOA-priskomiteen havde jeg gennem nogle måneder haft fornøjelsen af at læse og diskutere adskillige fremragende, gode og mindre gode bøger fra den såkaldt "Tredie Verden", i ALOA-sammenhænge kaldt "de varme lande" uden at finde en klar favorit.

Så lå korrekturarkene til mozambikaneren Mia Coutos *Søvnøgengerland* på mit bord. Nysgerrigt begyndte jeg at læse, bare for at få et indtryk inden jeg gik i seng. Det blev sent den nat. For fortællingen - eller rettere, fortællingerne - ville ikke slippe mig. Alene indledningskapitlet var nok til at ryste og pirre nysgerrigheden. Døm selv. **PEN Nyt** har fået lov til at bringe hele kapitlet.

Det er ikke uden grund at vi gør det. Der er nemlig ikke blot tale om en fremragende roman. Det er også en engageret bog, der osrer af fortælleglæde og understreger glæden ved og behovet for at læse.

Søvnøgengerland foregår i to dimensioner, der veksler undervejs. Dels den umiddelbart realistiske med drengen Muidinga og den ældre Tuahir, som er på flugt fra krigen og på jagt efter deres slægtninge og rødder. Dels den drømmeagtigt realistiske, mytologisk prægede, der strømmer frem gennem Muidingas læsning af de hæfter han finder ved et lig i nærheden af den udbrændte bus.

Den russiske klassiker *Døde sjæle* af Nikolaj Gogol og mexicaneren Juan Rulfos lige så klassiske *Pedro Páramo* dukker frem under læsningen, og senere presser Guatemalas Nobelpristager Miguel Angel Asturias' *Mulatkvinden* sig på som stærkt beslægtede romaner. Der er den samme ubesværede bevægelse mellem de forskellige "virkeligheder", der undervejs knyttes mere og mere sammen. Det er også lige for at associere til afrikanske mesterfortællere som Amos Tutuola og Ben Okri. Men Couto er helt sig selv.

Søvnøgengerland er en skøn blanding af mundtlig afrikansk fortælletradition og skriftlig europæisk fortælletradition. I et interview med *Information* sagde Couto, at "jeg er i høj grad forment af den mundtlige fortælletradition. Man kan sige, at jeg prøver at være en smugler, der krydser grænsen mellem tale og skrift hele tiden. Jeg vil gerne smugle noget mundtlighed ind i den skrevne logik". Han fortæller, at han ikke ønsker at være en alvidende forfatter, men "bare en historiefortæller".

Bogen er et stærkt indlæg mod krig og overgreb uden at blive pamfletarisk. Netop den fantastiske og nærmest magiske fortælleform gør den til en nyklassisk roman mod krig og for retten til at leve, drømme og fortælle. Det er en fortælling om menneskenes uhyrligheder mod hinanden, om deres drømme, om - som der står henimod slutningen - landet, der

går ud og leder mens menneskene sover, fordi "livet bryder sig ikke om at lide. Landet ransager hvert menneskes indre og samler drømme ind. Ja, man kan faktisk sige at det er en syerske fordi det syr drømme sammen".

Mia Couto - egentlig Antonio Emilio Leite Couto - blev født i Mozambiques næststørste by Beira i 1955. I 1971 begyndte han at studere medicin på universitetet i koloni-hovedstaden Lourenco Marques (I dag Maputo). I 1974, et år før Portugal opgav kolonistytret, afbrød han studierne for at blive journalist. I 1977 blev han chef for det nationale nyhedsbureau AIM, 1978-81 var han chefredaktør på ugeavisen Tempo og 1981-86 chefredaktør for landets eneste dagblad, Noticias. I 1985 genoptog han sine studier for at blive biolog. I dag arbejder han som marinbiolog. Han har udgivet digte, to novellesamlinger og tre romaner, hvor Søvnægøngeland er den første. Han siger udtrykkeligt, at han ikke vil leve af at være forfatter, for så "bliver ens bøgøers skøbne og succes alt for vigtig. Den gløbde, jeg er ude efter, er gløbden ved at producere historier, ikke andet".

Vi andre har så gløbden af at læse ham.

Søvnægøngeland

AF MIA COUTO

Man sagde om dette land at det gik i søvne. For når menneskene sov, bevægede landet sig langt hinsides rum og tid. Når de vågnede, så indbyggerne ud på landskabets nye ansigt og vidste da at de den nat havde haft besøg af drømmens fantasi.

(Forestilling hos indbyggerne i Matimati)

Hvad der får vejen til at flytte sig? Det gør drømmen. Så længe vi drømmer, bliver vejen ved med at være levende. Det er det landevejene er til for, at bringe os i sløgt med fremtiden.

(Bemærkning af Tuahir)

Der findes tre slags mennesker:
de levende, de døde og dem der færdes på havet.

(Platon)

Den døde landevej

På dette sted havde krigen slået landevejen ihjel. Kun hyænerne slæbte sig af sted langs vejen og rodede med snuden mellem aske og støv. Landskabet havde parret sig med hidtil usete bedrøveligheder, i farver der følte klæbrige i munden. Det var farver så snavsede at de havde mistet enhver lethed, glemt ethvert ønske om at turde løfte vingerne mod det blå. Her var himlen uopnåelig. Og de levende havde vænnet sig til jorden, i resigneret belæring om døden.

Den vej der nu åbner sig for vore øjne, krydses ikke af nogen anden. Den strækker sig langt ud over århundrederne, og den er ene om at bære hele afstanden. Langs dens sider står udbrændte biler og rådner op, som levninger efter plyndringer. På den omkringliggende savanne er der kun baobabtræerne til at se på hvordan verden aflomstrer.

En gammel mand og en dreng kommer gående ud ad vejen. De vakler langsomt afsted som om de aldrig havde bestilt andet end at gå siden de blev født. De går længere end ingen steder, oplever det der kom som det der ikke gik, imens de venter på den næste dag. De flygter fra krigen, den krig der som en smitte havde bredt sig til hele deres land. De går i den illusion at de lidt længere fremme vil finde et roligt tilflugtssted. De er barfodede, og deres klæder har samme farve som vejen. Den gamle hedder Tuahir. Han er mager, han ser ud til at have tabt al substans. Den unge hedder Muidinga. Han har gået forrest lige siden de forlod flygtningelejren. Man bemærker en let halten hos ham, det ene ben er lidt forsinket i forhold til hans skridt. Et levn fra den sygdom der for ganske kort tid siden nær havde lagt ham i graven. Det var den gamle Tuahir der tog sig af ham, da næsten alle andre havde opgivet ham. Drengen var allerede næsten livløs. Snottet stod ham ud af ikke bare næsen, men hele hovedet. Den gamle måtte lære ham alting forfra: Gå, tale, tænke. Muidinga blev dreng på ny. Dog var denne anden barndom blevet forceret af overlevelsens diktater. Da de begav sig ud på rejsen, havde han allerede lært at synge igen og fandt på små lege til adspredelse. Men i samlivet med ensomheden endte sangen med at udvandre. De to vejfarende blev efterhånden ligesom landevejen, visne og uden håb.

Muidinga og Tuahir standser nu foran en forkullet bus. De diskuterer, de er ikke enige. Den unge smider sin sæk på jorden, hvorved han vækker støvet. Den gamle skælder ud:

- Hør nu hvad jeg siger, knægt: Vi slår os ned her.
- Her? I en machimbombo der er helt udbrændt?
- Du ved da heller ingenting, knægt. Det der allerede er brændt, går der ikke ild i igen.

Muidinga føler sig ikke overbevist. Han ser ud over sletten, alting ser ud som var det bevidstløst. I et land som dette, der i den grad er blottet for friskhed, har man ikke længere megen lyst til at have ret. Så derfor insisterer han ikke. Han går en tur rundt om bussen. Køretøjet var kørt af vejen, det stod halvvejs på tværs af kørebanen. Forpartiet var knust ved mødet med et kæmpestort baobabtræ. Muidinga læner ryggen mod træets

stamme og spørger:

- Men er der ikke farligere her på vejen, Tuahir? Er det ikke bedre vi gemmer os i bushen?

- Slet ikke. Her kan vi se hvem der kommer forbi. Forstår du hvad jeg mener?

- Du ved da også alt, Tuahir.

- Det hjælper ikke at gøre vrøvl. Du er selv ude om det: Er det måske ikke dig selv der vil finde dine forældre?

- Jojo. Men dem der kommer forbi på vejen er bevæbnede banditter.

- Hvis banditterne kommer, lader vi som om vi er døde. Vi får det til at se ud som om vi er forulykket sammen med machimbomboen.

De går op i bussen. Midtergangen og bænkene er stadig fyldt med forkullede lig. Muidinga nægter at gå videre. Den gamle bevæger sig ned gennem midtergangen, han udforsker alle hjørner af køretøjet.

- De har brændt rigtig godt, har de. Se bare hvor små de er blevet. Man skulle tro ilden helst vil have os som børn.

Tuahir tager plads på bagsædet, et sted hvor ilden ikke var nået til. Drengen tøver stadig, han tør ikke gå ind. Den gamle opmuntrer ham:

- Kom nu, det er bare døde som flammerne har renset.

Muidinga bevæger sig fremad, han ser sig omhyggeligt for før han sætter fødderne. Dette tilholdssted er befængt med død. Der skulle ikke så få ceremonier til for at rense den bus.

- Må jeg være fri for det fjæs, knægt. De døde bliver vrede hvis vi viser dem afsky.

Muidinga lægger forsigtigt sækken på et sæde. Han sætter sig og ser sig om i det lille rum, der stadig er intakt. Der er tag, sæder, ryglæn. Den gamle har allerede frygtløs lagt sig til hvile. Med lukkede øjne siger han med doven stemme:

- Det var rart med sådan en smule skygge. Jeg har ikke hvilet mig siden vi flygtede fra lejren. Skal du ikke nyde skyggen lidt?

- Tuahir, vi må have ligene ud herfra.

- Hvorfor det? Generer lugten dig?

Drengen svarer ikke med det samme. Han har vendt sig om mod den knuste rude. Den gamle presser på for at han skal hvile sig. De har ikke gjort holdt siden de forlod lejren for fordrevne. Muidinga bliver siddende med ryggen til. Man hører kun hans vejtrækning, den er på nipet til at slå over i hulken. Så gentager han hviskende sin bøn om at de gør rent i deres tilflugtssted.

- Jeg bønfalder dig, onkel Tuahir. Jeg kan ikke klare at leve blandt de døde længere.

Den gamle får travlt med at korrekse ham: - Jeg er ikke din onkel! Og han truer: - Sådan en hvalp skal ikke komme her og være familiær.

- Jamen, jeg følger jo bare traditionen, forsvarer Muidinga sig.

- Det bryder jeg mig ikke om fra din side.

- Jeg skal aldrig gøre det mere.

- Og sig mig så engang, hvorfor vil du egentlig finde dine forældre?

- Det har jeg jo forklaret så tit.
- Jeg fatter det ikke. Lad mig sige dig en ting: Dine forældre har næppe lyst til at se dig, og da slet ikke i live!

- Hvorfor ikke?

- I krigstid er børn for stor en byrde at slæbe rundt på.

De går ud for at begrave kadaverne. De går ikke langt. De graver én stor grav for at spare på kræfterne. På tilbagevejen støder de på endnu et lig. Det ligger i vejkanthen med ryggen opad. Det er ikke forkullet. Manden var blevet skudt. Hans skjorte var helt gennemvædet af blod så man ikke kunne se hvad farve den oprindelig havde haft. Ved siden af ham lå en kuffert, en lukket kuffert, helt intakt. Tuahir puffer til den døde med foden. Han gennemsøger hans lommer, forgæves: En anden havde allerede tømt dem.

- Hov, den her fyr lugter ikke. Det er ikke ret længe siden de angreb machimbomboen.

Drengen gyser. I virkeligheden er tragedien meget tættere på end han troede. De dodes ånder svæver stadig rundt over stedet. Men Tuahir synes upåvirket af dette naboskab. De begraver det sidste kadaver. Hans ansigt kommer de aldrig til at se, for de slæber ham som han ligger, og lader hans tænder pløje jorden. Da de har kastet hullet til, trækker den gamle kufferten med sig ind i bussen. Tuahir forsøger at åbne deres fund, men kan ikke. Han beder Muidinga hjælpe sig:

- Luk den op så vi kan se hvad der er i den.

Utålmodige brækker de låsen op. I kufferten ligger der tøj, en æske med madvarer. Oven på det hele ligger der spredt nogle kladderhefter overgriflet med usikre bogstaver. Den gamle tager æsken med mad, Muidinga inspicerer papirerne.

- Se bare, Tuahir. Det er breve.

- Jeg vil se hvad der er af mad.

Drengen gennemroder resten af kufferten. Hans nysgerrige hænder føler sig for langs kuffertens sider. Den gamle kalder ham til orden: Han skal lade alt ligge som det var og lukke låget.

- Du kan nøjes med at tage alt papiret ud. Det kan vi bruge til at tænde op med.

Drengen tager de små hefter op af kufferten og lægger dem ind under sit sæde. Han ser ikke ud som om han har i sinde at ofre disse papirer til at tænde op med. Han bliver siddende, åndsfraværende. I mellemtiden er det ved at blive nat udenfor. Der sænker sig et blidt, skovlignende mørke. Muidinga ser ud i natten og gyser. Der er så sort udenfor at selv krager må tabe modet. Det er som om alle skygger er steget ned på jorden. Frygten lader sine horn strejfe hen over drengens bryst, og han lægger sig ned og ruller sig sammen som et tusindben. Machimbomboen overgiver sig til freden, alt er tavs stilhed.

Senere begynder der at lyde en klagen, en tynd tråd, næppe hørbar. Det er Muidinga som græder. Den gamle rejser sig op og skælder ud:

- Hold op med at flæbe!

- Det er fordi jeg er så trist...

- Når du græder sådan, kalder du på ånderne. Enten holder du mund, eller også skal jeg få din tristhed til at gå over med en dragt prygl.

- Vi kommer aldrig mere væk herfra.

- Jo, det gør vi, helt sikkert. En skønne dag sker der et eller andet. Og denne krig holder op. Vejen vil igen blive fyldt med mennesker og lastbiler. Ligesom det var engang for længe siden.

Lidt mildere stemt lægger den gamle nu en arm om drengens skælvende skuldre og spørger ham:

- Er du bange for natten?

Muidinga nikker bekræftende.

- Så gå ud og tænd et bål udenfor.

Drengen rejser sig og vælger mellem papirerne, han er bange for at rive en side ud som der allerede er skrevet på. Det ender med at han river omslaget af et af hefterne. Det bruger han til at få ilden til at flamme. Derefter sætter han sig ved siden af bålet, lægger hefterne i orden og begynder at læse. Han fremmumler bogstav efter bogstav og udfører den langsomt fremkomne tegning af hvert enkelt med fingeren. Han smiler af tilfredshed ved hver erobring. Lidt efter lidt vænner han sig til det og bliver mere resolut.

- Hvad laver du, knægt?

- Jeg læser.

- Det er sandt, det havde jeg glemt. Du kan jo læse. Så læs højt, så falder jeg lettere i søvn.

Drengen læser højt. Hans øjne åbner sig mere end stemmen som, langsomt og omhyggeligt tyder bogstaverne. At læse er noget som han først nu husker han kan. Gamle Tuahir kender ikke alfabetet og havde ikke været i stand til at vække hans læsekunnen til live.

Det er som om månen er blevet hidkaldt af Muidingas stemme. Hele natten fyldes med månelys. Badet i sølv hører landevejen historiens begyndelse løfte sig fra siderne i heftet: „Jeg vil bringe tiderne...“

Kapitlet fra Mia Coutos Søvnægnerlandet er gengivet med forlagets tilladelse. Bogen udkom i begyndelsen af september på Forlaget Hjulet. 246 s. 148 kr.

* * *

KÆRE PEN-MEDLEM

International PEN har iværksat en verdensomfattende kampagne for at få løsladt den fængslede tyrkiske forfatter Esber Yagmurdereli, som længe har været en mærkesag, også for Dansk PEN. Appellerne (læs på næste side) bliver samlet af de enkelte PEN-centre, som derefter sender dem samlet videre til kampagnens koordinatore.

Du kan tilslutte dig appellen ved, inden den 15. oktober, at give besked til Jens Lohmann på følgende måder:

E-mail: jlohmann@get2net.dk

Adresse: postboks 1510, 1020 København K.

Telefax: 33 13 77 32.

På forhånd tak

Jens Lohmann

Esber Yagmurdereli

Tyrkisk manuskriptforfatter, redaktør og advokat. Han er født i 1945 og har været blind siden 10 års alderen. I 1970'erne fungerede Yagmurdereli som advokat og blev blandt andet kendt for at forsvare politiske fangers rettigheder. Han var desuden redaktør af en række politiske og kulturelle magasiner og skrev i samme periode et teaterstykke om censur i Tyrkiet. I marts 1978 blev han idømt livsvarigt fængsel, hvoraf han sad indespærret i 14 år. Han blev løsladt i 1991, men efterfølgende idømt yderligere 10 måneders fængsel efter Anti-Terror loven, for at have holdt en tale på et menneskerettighedsmøde i Istanbul i september 1991. Den lange fængselsdom blev annulleret i begyndelsen af 1995, men i maj 1995 omstødte appelretten afgørelsen og ratificerede den oprindelige dom. Afgørelsen blev appelleret, men blev siden, i august 1997, stadfæstet, og i september 1997 stadfæstede også Højesteret denne afgørelse.

I oktober 1997 blev Yagmurdereli igen fængslet, men tre uger senere løsladt af helbredsmæssige årsager. I januar 1998 proklamerede Chefanklageren imidlertid at Yagmurdereli ikke længere havde helbredsmæssige problemer, og han blev omgående beordret fængslet igen. Han gik under jorden, men blev taget til fange i juni 1998.

Yagmurdereli afsoner nu resten af den livstidsdom han fik i 1978, og kan altså se frem til 22 år og seks måneder i Cankiri fængslet nær Ankara.

(Kilde: International PEN, Writers in Prison Committee, Case List – January to June 2000)

APPEAL

TO THE TURKISH GOVERNMENT

We, the undersigned members of International PEN, the world writers' association, are writing this appeal on behalf of our colleague, the imprisoned Turkish playwright and human rights lawyer Esber Yagmurdereli.

First arrested in 1978 and sentenced to death (later commuted to a life sentence), he was conditionally released in August 1991. However within a few months he was on a public platform protesting the treatment of Kurdish prisoners and continued abuses by Turkish forces in the region. This led to a series of court hearings which in October 1997 resulted in his return to prison to serve the remainder of his life sentence, plus ten months for the second "offense," calculated at twenty-two years and four months. Mr. Yagmurdereli enjoyed a brief respite from prison in November 1997 when he was temporarily released on health grounds. In June 1998 he was returned to prison, where he now remains.

Esber Yagmurdereli, blind since age ten, has continued his campaign to highlight the plight of Kurds and other human rights violations in Turkey throughout his trial and imprisonment, despite the risk to himself, earning him respect and admiration both within Turkey and abroad. As Mr. Yagmurdereli's imprisonment lengthens, outrage among the world-wide human rights and artistic community grows.

On September 29th, Mr. Yagmurdereli will receive the Ludovic Trarieux Award, given by France's Bordeaux Bar Association, to mark his contribution as a lawyer dedicated to the promotion of human rights. (Nelson Mandela was the first recipient of the award).

October 29th is Turkish National Day. Should there be an amnesty, we strongly urge the Turkish government to demonstrate its resolve to uphold international standards of human rights and the principles of free expression by releasing Esber Yagmurdereli from prison, immediately and unconditionally.

Sincerely,

(signatories)

PENs CHARTER

PEN's Charter, som ethvert medlem tilslutter sig, bygger på resolutioner vedtaget på PEN's internationale kongresser. Det kan opsummeres som følger:

1. Selv om litteratur af oprindelse er national, kender den ingen nationale grænser. Den bør kunne udveksles frit mellem nationerne på trods af alle politiske eller internationale forviklinger og omvæltninger.
2. Under alle forhold, og især i krigstid, bør kunst, eftersom den tilhører hele menneskehed, lades uberørt af politisk og national fanatisme.
3. PEN's medlemmer skal til enhver tid bruge al deres indflydelse til at fremme forståelse og gensidig respekt mellem nationerne. De forpligter sig til at gøre deres yderste for at bekæmpe race-, klasse- og nationalt had, og opretholde idealet om én menneskehed i én fredelig verden.
4. PEN støtter princippet om uhindret udveksling af tanker, både nationalt og internationalt, og medlemmerne forpligter sig til at modsætte sig enhver form for undertrykkelse af ytringsfriheden i det land og det samfund de tilhører og overalt i verden, hvor det er muligt. PEN går ind for en fri presse og er imod censur. PEN er af den overbevisning, at de nødvendige fremskridt hen imod en bedre politisk, økonomisk og social verdensorden afhænger af retten til at kunne kritisere regeringer, administratorer og institutioner. For at fremme en både fri og ansvarlig opinionsdannelse forpligter medlemmerne sig til at modarbejde bevidst løgnagtige ytringer og forvanskninger af kendsgerninger i politisk eller personligt øjemed.

Kalender

28. oktober: Den 25. time. Oplæsning af en række danske forfatters yndlingslitteratur.
Den Anden Opera, København. kl. 19.30-23.00

7. december: Julemøde og pakning af bøger til fængslede forfattere, Dansk Forfatterfor-
ening, Strandgade 6. kl. 19.30-22.00

Dansk PEN

Dronningensgade 14
1420 København K
Telefon 32 95 44 17
E-mail: fredsfonden@inform.dk

Bestyrelsen: Klaus Rothstein (præsident), Marianne Østergaard (Vicepræsident), Jakob
Malling Lambert (kasserer), Jens Lohmann (WiPC), Pernille Bramming, Amin Alavi,
Jørgen Knudsen, Bettina Heltberg, Per Kofod, Cæcilie Lassen og Astrid Saalbach.
Sekretariat: Mille Rode
PEN-Nyts ansvarshavende redaktion: Jens Lohmann, Mille Rode & Jakob Malling
Lambert.

Næste nummer

Næste nummer af PEN-Nyt udkommer den 27. november. Bidrag er meget velkomne.
Ring eventuelt og aftal nærmere med Mille Rode på sekretariatet.
Deadline for indlæg er den 13. november.